

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
 mevrouw mr. ing. I.K. van Engelshoven
 Postbus 16375
 2500 BJ 'S-GRAVENHAGE

DATUM	10 maart 2020	TEAM	CER
NUMMER	8207A177	REFERENTIE	
UWBRIEF VAN		DOORKIESNUMMER	
UWNUMMER		E-MAILADRES	
BIJLAGE	geen	ONDERWERP	Reflectie Stedelijke Regio Utrecht

Geachte mevrouw Van Engelshoven,

De Stedelijke Regio Utrecht heeft in 2018 het regioprofiel Eeuwig Jong gepresenteerd. De regio wordt bestuurlijk getrokken door de gemeente Amersfoort, de gemeente Utrecht en de provincie Utrecht. Er wonen circa 1,5 miljoen mensen, goed voor negen procent van de totale bevolking van Nederland. De komende jaren maakt de regio een schaa sprong: de bevolking van de provincie groeit tussen 2016 en 2040 met 165.000 inwoners. Dit is een stijging van dertien procent, tegenover een groei van zeven procent van Nederland als geheel. De ligging is ideaal, in het centrum van het land, als verbindingspunt tussen randstad en regio.

De Stedelijke Regio Utrecht heeft vanwege de gunstige en centrale ligging van de regio en de hoge kwaliteit van een aantal bijzondere culturele voorzieningen en evenementen een belangrijke regionale, landelijke en internationale functie. Met de Hogeschool voor de Kunsten van Utrecht, de Herman Brood Academie, het Creative College, de Hogeschool Utrecht en de Universiteit Utrecht beschikt de regio Utrecht over een mooie keten van culturele opleidingen. Dit betekent dat de regio barst van het talent, wat weer een rijke voedingsbodem geeft voor vernieuwing en experiment. Daarnaast is de regio uniek in het grote aanbod en de lange traditie van erfgoed en in het combineren van erfgoed met makers en kunst. Dit alles is van groot belang voor de regio zelf, maar zeker ook voor de culturele infrastructuur in het gehele land.

In ons regioprofiel Eeuwig Jong staan de belangrijkste thema's waar de regio de komende jaren op wil inzetten:

- Groei - behoud van 'gezond stedelijk leven', inclusief voorzieningen, in een snelgroeiende regio
- Inclusiviteit - iedereen moet kunnen deelnemen aan en toegang hebben tot cultuur
- Talentontwikkeling - investeren in een infrastructuur voor jonge en talentvolle makers
- Educatie - versterken creatieve kracht, nieuwsgierigheid en inlevingsvermogen, oa in VO/VMBO
- Erfgoed - herbestemmen en ontsluiten van erfgoed voor profilering van de regiocultuur
- Ruimte voor makers – creatieve oplossingen voor de ruimtebehoefte van makers in brede zin
- Samenwerking – uit nutten van vermogen tot samenwerken als belangrijke kracht van de regio

De bestuurders van de Stedelijke Regio Utrecht werken graag mee aan een betere samenwerking en afstemming van cultuurbeleid tussen het Rijk, provincies en gemeenten. Daarom reflecteren de provincie Utrecht en de gemeenten Amersfoort en Utrecht in deze brief gezamenlijk op de aanvragen voor de landelijke basisinfrastructuur 2021-2024 die zijn binnengekomen vanuit de regio.

Onderwerp van reflectie zijn *de positie* van de aanvragende instellingen in de regio en *de aansluiting* op het regioprofiel en de daarin opgestelde ambities. Er wordt gekeken naar worteling van de instelling in de eigen stad en regio en specifiek naar samenwerkingsverbanden die de instelling aangaat met andere culturele of

maatschappelijke organisaties in de regio. Om op deze punten inzicht te verschaffen putten we uit relevante bronnen als visitaties, lokale sectoranalyses en cultuurbeleid op lokaal, provinciaal en regionaal niveau.

Een keuze maken tussen de verschillende aanvragen is voor ons niet haalbaar. In de regio zijn meerdere adviescommissies aangesteld om oordelen te vellen over lokale en provinciale subsidie aanvragen. Een voorkeur uitspreken voor één of meerdere aanvragen zou dwars door dat proces van advisering heen lopen en is daarom niet wenselijk. Daarom levert de regio geen oordeel of advies over de aanvragen, maar feitelijke informatie voor verdere afweging door de Raad voor Cultuur.

Wilt u deze reflectie betrekken bij de beoordeling van aanvragen in het kader van de basisinfrastructuur 2021-2024?

Aanvragen

Wij zien dat de aanvragers hun aanvraag vooral inhoudelijk vormgeven; zij gaan in op ambities, activiteiten, samenwerkingsverbanden. Zij verbinden hun werkwijze niet zozeer in woorden aan de ambities van het regioprofiel Eeuwig Jong, maar deze verbinding blijkt vooral uit de beschrijving van hun eigen activiteiten. Hieronder gaan we per artikel in op de aanvragers.

Jeugdpodiumkunsten

De Stedelijke Regio Utrecht beschikt over een brede culturele infrastructuur, zeker op het gebied van de jeugdpodiumkunsten. Het is voor de regio van groot belang dat er aandacht wordt besteed aan jeugdprogramma's. Juist vanwege de groei van de regio, maar ook om nieuw en inclusiever publiek te betrekken en bereiken. Het begint immers bij de jeugd.

Er zijn twee aanvragen ingediend op het gebied van jeugdpodiumkunsten die de pluriformiteit van de infrastructuur kenmerken, te weten Holland Opera en Het Filiaal Theatermakers. Beide gezelschappen opereren op een hoog niveau en zijn binnen de eigen discipline van regionaal, landelijk en internationaal belang.

Holland Opera is de enige instelling in Nederland die zich specifiek op jeugdopera richt. Daarnaast werkt Holland Opera nauw samen met andere gezelschappen in de regio, waaronder het Filiaal. De instellingen werken niet concurrerend, maar versterken elkaar. Holland Opera is vanwege het unieke aanbod, de educatieve activiteiten en de imponerende voorstellingen op erfgoedlocaties van grote waarde voor de gehele regio.

Het Filiaal is op het gebied van het jeugdtheater eveneens een bijzonder belangrijke speler in de regio. Niet alleen bespeelt het gezelschap met kwalitatief hoogwaardige voorstellingen theaters in de gehele regio, ook is het Filiaal de vaste partner van de provinciale instelling Kunst Centraal in het kader van Cultuureducatie Met Kwaliteit. Het Filiaal zit nu ook al in de BIS. Zowel Holland Opera als Het Filiaal zijn tevens vaste aanbieders in het Kunstmenu van Kunst Centraal.

Muziekensemble

De regio kent een fijnmazig ecosysteem voor muziek waarin ruimte is voor alle muziekgenres en – tradities. De verzameling instellingen en initiatieven – van opleidingen, ensembles en broedplaatsen tot podia en festivals – bestrijkt de gehele keten die van belang is voor een bloeiend en innovatief muziekleven. De kwaliteit is hoog, zo staat in ons regioprofiel, dankzij de vele makers en instellingen die toonaangevend zijn op hun gebied. En dat niet alleen in de regio maar ook landelijk en internationaal.

Drie ensembles hebben een aanvraag ingediend op het gebied van 'ensembles'. Gezien de adviezen van het Fonds Podiumkunsten en de gemeente Utrecht, maar ook afgaand op de reacties van publiek en pers, zijn het alle drie gezelschappen die op eigen wijze bijdragen aan de pluriformiteit en hoge kwaliteit van het regionale en landelijke muziekleven. Ze hebben een vaste relatie met TivoliVredenburg, zetten zich in voor educatie en talentontwikkeling en werken in de stad Utrecht nauw samen, met elkaar en met andere collega's in de culturele sector.

De Nederlandse Bachvereniging, die in 2021 zijn 100-jarig bestaan viert, staat op eenzame hoogte als het gaat om de uitvoering van de werken van J.S. Bach en tijdgenoten. Het ensemble heeft een recente wisseling van artistiek en zakelijk leiderschap met glans doorstaan en richt zich meer en meer op bijzondere samenwerkingen in en buiten de regio, in combinatie met andere disciplines.

Het iets minder oude Nederlands Kamerkoor – in 2017 vierde het zijn 80-jarig jubileum – manifesteert zich met bijzondere koorprojecten en samenwerkingen van een kwalitatief hoog niveau, met cross overs naar dans, theater en een maatschappelijk domein als de gezondheidszorg. Sinds zijn komst naar Utrecht zet het Nederlands Kamerkoor zich samen met ZIMIHC, de Utrechtse organisatie voor amateurkunst, in voor de ontwikkeling en promotie – regionaal, landelijk en internationaal – van koorzang in de meest brede zin.

Holland Baroque, opgericht in 2006, heeft het avontuur hoog in het vaandel staan. Het ensemble speelt barokmuziek pur sang maar heeft vooral naam gemaakt door barokmuziek via samenwerking met

gastmuzikanten te verbinden met andere muziekwerelden zoals de jazz, geïmproviseerde muziek, gospel en Chinese klassieke muziek. Er vindt veel samenwerking plaats, lokaal, regionaal en landelijk.

Festivals algemeen

Wij vinden het belangrijk dat cultuur in de regio breed toegankelijk en laagdrempelig is. Juist festivals spelen daarin een belangrijke rol. Het belang van festivals voor de culturele keten is met het wegvallen van productiehuzen alleen maar toegenomen. Daarnaast brengen festivals cultuur op een laagdrempelige en vaak vernieuwende wijze bij een groot publiek. Het festivalaanbod in de regio Utrecht is divers en heeft voor uiteenlopende doelgroepen veel te bieden. Vanuit de SRU zijn er zes aanvragen ingediend, één voor film, één voor letteren en vier voor de podiumkunsten.

Festival Film

Op het gebied van film is er één aanvraag uit de stedelijke regio Utrecht, het Nederlands Film Festival. De kwaliteit van dit festival is onbetwist en de waarde van het festival is zeker voor de stad Utrecht groot. Maar ook de regio speelt een belangrijke rol in de aanvraag; het publiek komt zowel uit stad, regio, land als internationaal. NFF verankert de activiteiten in de stadskern, de wijken en de regio en bouwt deze verder uit, zowel tijdens het festival als jaarrond. In dat kader is de nieuwe creatieve hotspot voor film en beeldcultuur in het Utrechtse Werkspoorgebied, De Machinerie, van belang. De NFF-organisatie neemt er vanaf 2022 zijn intrek samen met o.a. Fotodok, Hoogt In Transitie (HIT) en tal van creatieve ondernemers. Het streven is deze locatie te laten uitgroeien tot een lokale, regionale en landelijke trekpleister voor beeld en filmpubliek en professionals. Bij vertoningen in de wijken en op unieke plekken in de regio presenteert NFF een aantal van de beste films en neemt ook de makers mee om het publiek te ontmoeten. Voor talentontwikkeling zijn er regionaal, nationaal en internationaal gerichte programma's om te zorgen dat de Nederlandse film zich kwalitatief met het internationale aanbod kan meten. Verder is het NFF penvoerder van het provinciaal festival overleg. NFF zit al jaren in de BIS en is hét filmfestival voor de Nederlandse film in Nederland.

Festival Letteren

Ook binnen de letteren is er één aanvraag binnengekomen voor een festival. Het betreft het International Literature Festival Utrecht (ILFU). Het festival is de grootste publieksmanifestatie in de programmering van Utrecht UNESCO City of Literature, de titel die is toegekend als erkenning van het bijzondere literaire karakter van de stad. Onder deze titel is een uitgebreide visie op leesbevordering in de regio Utrecht ontwikkeld, waarmee de organisatie beoogt het lezen te stimuleren onder alle inwoners, in alle leeftijden en van alle niveaus. Het ILFU is daarmee aanjager van een stedelijke en regionale aanpak op het gebied van leesplezier en leesbevordering, waarin nauw wordt samengewerkt met de gemeente, provincie, de bibliotheek, het onderwijs, literaire evenementen, boekhandels en uitgevers.

Festival Podiumkunsten

In de categorie Festivals Podiumkunsten zijn vier aanvragen binnengekomen, van het Festival Oude Muziek, Gaudeamus, SPRING en Tweekt Alle vier dragen bij aan de pluriformiteit van het festivalaanbod in stad, regio en land. De vier festivals vullen elkaar aan en werken onderling ook samen. Gaudeamus en SPRING zijn samen voorzitter van het Utrechts Festival Overleg, waarbij ruim 25 festivals uit de stedelijke regio zijn aangesloten.

Het Festival Oude Muziek - het grootste oude muziekfestival ter wereld - is al jaren een vaste waarde in muziekregio Utrecht; met het Seizoen Oude Muziek wordt het gehele land bediend. Ieder jaar laat het festival weer 'nieuwe', herontdekte muziek horen waardoor ze wereldwijd van grote invloed zijn op de uitvoeringspraktijk van oude muziek. Gaudeamus richt zich juist op de nieuwste muziek van jonge muziekpioniers en onderneemt naast de jaarlijkse Gaudeamus Muziekweek ook door het jaar heen regionaal, landelijk en internationaal activiteiten. SPRING presenteert jaarlijks de nieuwste ontwikkelingen in dans en theater gedurende twee festivals: het tiendaagse SPRING Performing Arts Festival (mei) en het driedaagse SPRING in Autumn. Tweekt programmeert een festival vol (jeugd)theater, muziek, beeldende kunst en dans en werkt daarbij veel samen met maatschappelijke partners.

Bij alle vier zijn productie, presentatie, talentontwikkeling en educatie nauw met elkaar verweven. De festivals zijn ook internationaal actief: ze nodigen kunstenaars van over de grens uit, zijn lid van relevante internationale netwerken en zijn succesvol met het binnenhalen van Europese subsidies. SPRING heeft bijvoorbeeld in het kader van Creative Europe subsidie ontvangen voor Moving borders en Gaudeamus is partner in het door de EU gesubsidieerde netwerk voor hedendaagse muziek Ulysses.

Gaudeamus en SPRING zijn tevens kernpartner in het platform voor talentontwikkeling Standplaats Midden (zie hieronder). Gaudeamus is daarnaast ook een van de zeven partners in Rizoorn, een nieuwe landelijke netwerkorganisatie voor talentontwikkeling en vernieuwing in de hedendaagse muziek, waarvoor de nieuwe Stichting Rizoorn een aanvraag Ontwikkelinstelling BIS 2021-2024 heeft gedaan. De verbinding Gaudeamus-Standplaats Midden-Rizoorn biedt kansen, aldus Gaudeamus, op een sterkere en duurzamere verbinding en doorstroming op het gebied van actuele muziek - van regionaal naar landelijk en internationaal en vice versa - dan nu mogelijk is.

Ontwikkelinstelling

De nieuwe categorie Ontwikkelinstelling past bij uitstek bij de regio en ons regioprofiel. Belangrijke speerpunten van ons regioprofiel zijn immers talentontwikkeling en inclusiviteit, twee aspecten waar ontwikkelinstellingen in grote mate aan bijdragen. Daarnaast beschikt de regio over een rijke voedingsbodem van makers door de aanwezigheid van de kunstvakopleidingen, waardoor ontwikkelinstellingen juist in deze regio veel impact kunnen genereren. De regio kenmerkt zich door grensverleggende, kwalitatief hoogwaardige cultuur en veel jong talent. We hechten dan ook groot belang aan vernieuwende en verdiepende instellingen en aan talentontwikkeling en we investeren daar zelf ook in.

In de categorie Ontwikkelinstelling zijn vier aanvragen binnengekomen uit de regio. Dit zijn Standplaats Midden, DOX, Leidsche Rijn Luister Academie en Illusionary Rockaz Company.

Standplaats Midden is een relatief nieuwe aanvrager voor 'ontwikkeling van grenzeloze podiumkunst'. Deze netwerkorganisatie bestaat uit 6 culturele kernpartners: Gaudeamus, Spring, Holland Opera, Het Huis Utrecht, Het Filiaal en de Coöperatie. Al deze instellingen zijn actief in de regio en worden structureel door provincie en/of gemeenten ondersteund. Ook het samenwerkingsverband zelf wordt sinds 2018 financieel ondersteund. De activiteiten van Standplaats Midden sluiten inhoudelijk aan op de belangrijkste ambities uit het regioprofiel: samenwerking, talentontwikkeling, ruimte voor makers, gebruik van cultureel erfgoed, inclusiviteit en groei. Standplaats Midden laat een groot commitment van kernpartners en geassocieerd netwerk zien, met een brede worteling binnen de SRU, een breed werkterrein (theater, dans en performance, muziek in zeer uiteenlopende idiomaten), van broedplaats tot werkplaats, een breed aanbod aan disciplines, een breed publieksbereik, en een groot netwerk van werk- en speelplekken in de gehele regio.

DOX richt zich binnen de podiumkunsten specifiek op de urban arts en is al twintig jaar een belangrijke speler in de regio en het land op het gebied van talentontwikkeling. Inclusiviteit is de kern van DOX, de instelling bevindt zich middenin diverse gemeenschappen. DOX wil de komende periode inzetten op de doorontwikkeling van talentontwikkeling en zal de structurele samenwerking met Theater Utrecht intensiveren. DOX bereikt nieuw en jong publiek in de gehele regio en draagt in belangrijke mate bij aan doorstroming van publiek voor jongerentheater naar volwassenentheater.

De Leidsche Rijn Luister Academie is een nieuw samenwerkingsverband van Metaal Kathedraal, Casco en kunstenaarsduo Bik Van der Pol, dat in de VINEX wijk Leidsche Rijn onderzoekt hoe de groei van de stad op een duurzamere wijze kan plaatsvinden. Daarbij wordt de verbeeldingskracht en creativiteit van kunstenaars een podium geboden, mét inzet van de kennis en inspiratie die het landschap, het erfgoed en de wijkbewoners op dit urgente thema te bieden hebben.

Illusionary Rockaz Company voert sinds 2017 activiteiten uit, met name in de stad Utrecht. Zij organiseren meerdere keren per jaar "Funk IRC" avonden in de Stadsschouwburg Utrecht. Dit zijn All style breakdance battles in combinatie met showcases van talentvolle urban dansmakers. Daarnaast bieden zij op uiteenlopende plekken cultuureducatie of talentontwikkelingstrajecten aan. Zij sluiten daarmee mooi aan op meerdere van de speerpunten van het regioprofiel, zoals inclusiviteit, talentontwikkeling en educatie.

Postacademische en Presentatie instelling

In ons regioprofiel zetten we stevig in op de noodzaak van talentontwikkeling. Talentontwikkeling is gezien ons brede aanbod van kunstvakopleidingen en de aanwezigheid van kunstenaars ook van groot belang binnen de beeldende kunst. In de piramide van talentontwikkeling passen richting de top een postacademische en presentatie instelling. Voor beide posities is vanuit de regio één aanvraag binnengekomen.

BAK, basis voor actuele kunst, dient aanvragen in in de categorieën postacademische instelling en presentatie-instelling. BAK heeft hiervoor één plan geschreven, omdat het postacademische programma sterk verbonden is met de functie van presentatie instelling en vice versa. De onderzoeken van de fellows leiden vaak tot inspiratie of verdieping van de programmering. Op die manier krijgt het postacademische programma ook een publieksfunctie. Omgekeerd dient het presentatieprogramma ook als kennisbron voor de onderzoekers. BAK neemt maatschappelijk stelling en is daarin een voorbeeld voor andere organisaties, zowel landelijk als internationaal. BAK werkt met diverse regionaal opererende instellingen samen, zoals de universiteit, de HKU, het Centraal Museum en tal van maatschappelijke organisaties. BAK is in de regio de enige presentatie-instelling in de BIS en daarmee van groot belang voor de pluriformiteit van het culturele aanbod in de regio.

Theatergezelschap

Een groot landelijke opererend theatergezelschap is onontbeerlijk in een grote en dichtbevolkte regio als de Stedelijke Regio Utrecht. Een dergelijk gezelschap vertelt de verhalen van de bewoners in de regio en heeft een belangrijke rol richting de lokale schouwburgen en gezelschappen.

Theater Utrecht is al jaren hét theatergezelschap van de stad Utrecht, met een brede impact in de regio en in het land. Het is één van de landelijke theatergezelschappen die al jaren in de BIS zitten. De komende periode zet Theater Utrecht in op een versterking van de relatie met DOX middels het platform Translab ten behoeve van het experiment. Verder werkt Theater Utrecht samen met diverse culturele instellingen in de gehele regio.

Landelijke samenwerkingsverbanden

Naast bovengenoemde aanvragen zijn er twee aanvragen binnengekomen die voortkomen uit *landelijke* netwerken waar instellingen uit de Stedelijke Regio Utrecht bij betrokken zijn. Hier is sprake van een ander regionaal belang: door landelijk te opereren kan er regionaal veel winst worden behaald, door bijvoorbeeld schaalvergroting en kennisdeling.

Rizoom is een samenwerkingsverband van Muziekgebouw aan 't IJ, Asko | Schönberg, November Music, Gaudeamus, Korzo, Intro in Situ en De Doelen en richt zich op de ontwikkeling van de hedendaagse muziekcultuur. Met een focus op jonge makers wil het samenwerkingsverband met name een nieuwe jonge generatie publiek bereiken. Rizoom streeft daarbij naar maximale geografische spreiding van activiteiten en participanten over Nederland en daarbuiten. Het samenwerkingsverband is daarmee een mooie aanvulling op een belangrijk aspect van ons profiel, namelijk de (vernieuwende) muziek.

De Coöperatieve Participatie Federatie is een coöperatie van 9 leden, waarvan 3 uit de regio Utrecht; Bijlmer Parktheater, Laaktheater, theater De Nieuwe Regentes, theater De Vaillant, Theater Filmhuis Dakota, Studio de Bakkerij, ZIMIHC, Cultuur19 en het Wilde Westen. Participatie en inclusie zijn de rode draad in alle activiteiten. De coöperatie werkt samen met aanbodgerichte instellingen in de betrokken steden om via het delen van kennis en programma's participatie en inclusie in te bedden in de reguliere programma's. De wijkgerichte activiteiten van de betrokken instellingen worden zo op een landelijk niveau gebracht. De Coöperatieve Participatie Federatie kan hierdoor in grote mate bijdragen aan een inclusieve cultuursector en cultuurparticipatie, iets waar wij als regio ook veel belang aan hechten.

Ten slotte

In de nieuwe cultuurperiode zijn de mogelijkheden van de BIS uitgebreid. Er komen (meer) plekken voor jeugdtheater, ensembles, festivals en ontwikkelinstellingen. Dit zijn belangrijke en waardevolle stappen die goed passen binnen de ambities van onze eigen regio. We zien dan ook vanuit de regio veel aanknopingspunten in de nieuwe BIS en verwachten dan ook uitbreiding van de bijdrage van het Rijk. Dat waarderen we zeer. Zelf investeren we ook meer in cultuur, zo groeit in de stad Utrecht het budget voor cultuur mee met de groei van de stad en investeert ook Amersfoort in een schaa sprong. Daarnaast investeert de provincie extra middelen om de regionale samenwerking te versterken. Al met al mooie stappen dus.

Wij hebben op dit moment echter wel zorgen over het effect van de bezuiniging bij Fonds Podiumkunsten, waardoor grote gaten dreigen te vallen in de infrastructuur voor wat betreft de podiumkunsten. Zeker het middensegment, dat zo broodnodig is voor de ontwikkeling en doorstroming van talent, staat hierdoor onder druk. Dit kan in het kader van alle mooie ambities niet uw bedoeling zijn. Wij vragen uw aandacht hiervoor en gaan hierover graag met u in gesprek.

We sluiten deze brief af met een gevoel van trots. Als we in algemene zin reflecteren op de kwaliteit van de aanvragen voor de BIS overheerst een sterk positief gevoel. We zijn trots op de samenwerking op alle niveaus, de kwaliteit van de aanvragen, op onze makers en op onze culturele instellingen die de stedelijke regio Utrecht zo uniek en zo aantrekkelijk maken. Niet alleen voor onze eigen inwoners, maar voor iedereen in het land en daarbuiten.

Hoogachtend,
Namens de Stedelijke Regio Utrecht,

R. ~~van~~ van Muilekom

F. ~~Koşer-Kaya~~

A. ~~Klein~~

~~Ge~~deputeerde provincie Utrecht

~~Weth~~ouder Amersfoort

Wethouder Utrecht

